

IN PSALMUM CXLI

Sermo habitus postridie quam en. 140 (cf. infra 19,43sq.)

(1.) Solemnitati martyrum, sicut devotio celebritatis vestrae, ita nostrae servitutis sermo debetur. Sed meminisse oportet caritatem vestram hesterno die quam multa dicta sint – non enim quia propter aviditatem interioris oris vestri per totum sermonem tamquam recentes adfuistis, propterea oblivisci debemus infirmitatis communis –, primo quia et honorare oportet verba praeclara, sicut scriptum est: *Praeclara autem verba sapientiae sunt domini dei*. Per nos tamquam per vascula vobis ministrantur. Etsi fictilia sunt vasa, sed panis caelestis. Apostolus dicit: *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, ut eminentia virtutis sit dei*. Qui autem thesaurus, idem panis. Nam si non idem esset et thesaurus et panis, non de ipso thesauro alibi scriptum esset: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Vir autem stultus glutit illud*. Unde admonemus caritatem vestram ut ea quae audiendo tamquam ventre memoria conditis, rursus revolvendo et cogitando quodammodo ruminetis. Hoc est enim: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Vir autem stultus glutit illud*. Breviter dixit: sapiens ruminat, stultus non ruminat. Hoc autem aperte et Latine quid est? Sapiens cogitat ea quae audierit, stultus autem

1, 7sq. scriptum est] *non repperi* 9sq. 2 Cor. 4,7 12sq. Prov. 21,20

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \lambda$: πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)$

In ps. CXLI. 1, 3 hesterni $\alpha \varepsilon \zeta P_{23} Y D$ | die *om.* $C_1 P_4 (uv.)$ | qua $C P_4 (ac.)$ | sint $U C_1 Br_1 P_{23} ma$; sunt *cett.* 4 oris *om.* $\pi C P_4 Y$ 5 infirmitates communes π 6 honorare] nos *add.* U 7 domini dei sunt *tr.* $C C_1 ma$ 8 per¹] quae *praem.* ζP_3 ; et *praem.* $Br_1 P_{23}$ | ministrantur vobis *tr.* ζ 9 caelestis] est *add.* $\varepsilon \beta C \zeta So_1 X ma$ 10 istum] istud $V_2 U$ 11 idem¹] et *add.* $\alpha_2 ma$ | et *om.* $\alpha_2 C ma$ 13 illum $\alpha_2 C_1 ma$ 15 ventre] in *praem.* β | memoriae $C Br_1 P_{23} ma$ 17 illum $\alpha_2 C_1 ma$ 19 Latine] late $Br_1 P_{23}^2 Y$ | quid est] quidem α_2 | est] esset βC

mi 1834 audita oblivioni tradit. Neque enim propter aliud in lege munda
 ea dicta sunt animalia quae ruminant, immunda quae non rumi-
 nant: nam creatura dei omnis munda est. Artifici deo tam mun-
 dus est agnus quam porcus. Creavit enim omnia bona valde, et
 omnis creatura dei bona est, dicit apostolus, et omnia munda mun-
 25 dis. Cum ergo in natura utrumque sit mundum, significatione
 tamen agnus significat aliquid mundum, porcus significat aliquid
 immundum: agnus significat innocentiam sapientiae ruminantis,
 porcus significat immunditiam stultitiae obliviscentis.

Brevis psalmus pro sollemnitate dictus est. Videamus an
 30 possit etiam breviter tractari.

(2.) VOCE MEA AD DOMINUM CLAMAVI. Sufficeret VOCE v. 2
 AD DOMINUM CLAMAVI. Forte non frustra additum est MEA.
 Multi enim clamant ad dominum non voce sua, sed voce corporis
 sui. Homo ergo interior, in quo coepit habitare Christus per
 cc 2047 fidem, voce sua, non strepitu labiorum, sed in affectu cordis cla-
 met ad dominum. Non ubi homo audit, ibi deus audit. Nisi voce
 pulmonum et laterum et linguae clames, homo te non audit.
 Cogitatio tua clamor est ad deum.

VOCE MEA AD DOMINUM CLAMAVI, VOCE MEA AD DOMI-
 10 NUM DEPRECATUS SUM. Quod dixit CLAMAVI, exposuit cum
 dixit DEPRECATUS SUM. Clamant enim ad dominum et qui blas-
 phemant. In superiore versu clamorem posuit, in sequenti clamo-

20sq. munda ... ruminant²] cf. Lev. 11,3sq. 23 creavit ... valde] cf. Gen.
 1,31 24 1 Tim. 4,4 | Tit. 1,15 2, 4sq. homo ... fidem] cf. Eph. 3,17

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C Br_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 2, 1 voce¹] inc. K 11 sum] des. K

20 audita] audit $\pi \varepsilon$; quem audit ζ ; cum audit α_2 | aliud] illud ε 21 ea om.
 $C_1 P_4$; quae α_2 23 porcus quam agnus tr. ζSo_1 | enim om. δ 24 et om. γ_1
 X 2, 5 vocem suam $\pi \beta$ | strepitu] in praem. $\pi \varepsilon C \zeta ma$ 8 deum]
 dominum $C_1 P_4 X ma$ 11 et om. βC 12 superiori $C_1 X ma$

rem exposuit. Quasi exigeretur: ‘Quo clamore clamasti ad dominum?’ AD DOMINUM inquit DEPRECATUS SUM: clamor meus de-
precatio mea, non conviciium, non murmur, non blasphemia. 15

v. 3 (3.) EFFUNDAM ANTE EUM PRECEM MEAM. Quid est ANTE
EUM? In conspectu eius. Quid est ‘in conspectu eius’? Ubi videt.
Ubi autem non videt? Ita enim dicimus ‘ubi videt’, quasi alicubi
non videt. Sed in isto coetu rerum corporalium vident et homi-
nes, vident et animalia. Ille autem videt et ubi homo non videt. 5
Nam cogitationem tuam nullus hominum videt, deus autem vi-
det. Ibi ergo effunde precem tuam, ubi solus videt ille qui remun-
nerat. Nam in abscondito te dominus Iesus Christus iussit orare,
sed si agnoscas cubiculum tuum et mundes ubi rogas deum: *Cum*
autem oratis inquit nolite esse sicut hypocritae qui stant in plateis et 10
vicis orantes, ut videantur ab hominibus. Tu autem, cum oras, intra
in cubiculum tuum, et claude ostium, et deprecare dominum tuum
in occulto, et qui videt in occulto reddet tibi. Si homines reddituri
sunt, effunde ante homines precem tuam; si deus redditurus est,
effunde ante eum precem tuam, et claude ostium, ne tentator in- 15
grediatur. Tentator non cessat pulsare, ut irrumpat. Si clausum
invenerit, transit. Ideo apostolus, quia in nostra potestate est osti-
um claudere, ostium cordis, non parietum – ibi enim et cubicu-
lum –, quia ergo in potestate nostra est hoc ostium claudere, *ne-*

3, 9–13 Matth. 6,5–6 19 Eph. 4,27

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
3, 1 effundam] *inc.* K 3 videt¹] *des.* K 4 in] *inc.* K 7 videt] *des.* K

13 dominum] deum $UC P_{23}$ 3, 1 effundo $K So_1$ 2 ubi videt quid est in
conspectu eius *tr.* πY ; ubi videt quid est in conspectu eius ubi videt ε
4 videt] videat $\alpha Br_1 P_{23} Y T ma$ 7 ille videt *tr.* $P_6 ma$ 8 abscondito te] abs-
condite βC 9 cognoscas δ | mundas ε ; mundis β | ibi $Br_1 P_{23}^2 P_6^2 ma$
roges δ 10 hypocritae] tristes *add.* β 11 vicis] in *praem.* βC 12 deum X
 ma 15 illum $\beta C Y$ 19 nostra potestate *tr.* δ

20 *que detis inquit locum diabolo. Etenim si intravit et possedit,*
attende quia tu neglegenter clausisti aut claudere neglexisti.
mi 1835 (4.) Quid est autem claudere ostium? Hoc ostium tamquam
duas habet valvas: cupiditatis et timoris. Aut cupis aliquid terre-
num, et hac intrat, aut times aliquid terrenum, et hac intrat. Ti-
moris ergo et cupiditatis ianuam claude contra diabolum, aperi
5 ad Christum. Quomodo ipsas valvas aperis ad Christum? Cupi-
endo regnum caelorum, timendo ignem gehennarum. Per cupidi-
cc 2048 tatem saeculi diabolus intrat, per desiderium aeternae vitae Chris-
tus intrat; per timorem poenarum temporalium diabolus intrat,
per timorem ignis aeterni Christus intrat. Ecce martyres clause-
10 runt ianuam contra diabolum, Christo aperuerunt. Promisit eis
multa mundus iste: riserunt, clauserunt valvam cupiditatis adver-
sus diabolum. Minatus est mundus iste bestias, ignes, cruces: non
timuerunt, clauserunt timoris valvam contra diabolum. Videamus
si aperuerunt illas Christo: *Qui confessus inquit me fuerit co-*
15 *ram hominibus, confitebor illum et ego coram patre meo, qui in cae-*
lis est. Amaverunt ergo regnum caelorum, ubi eos confitebitur
Christus. Quomodo eos confessurus est? *Venite, benedicti patris*
mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab initio mundi.
Confitebitur illos ad dexteram positos. Videamus si et timoris
20 valvam Christo aperuerunt quam diabolo clauserunt. Uno eo-

4, 14–16 Matth. 10,32 17sq. Matth. 25–34

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N A n_4 \quad \beta: P_4 P_5 \quad \gamma_1: C_1 S o_1 \quad \zeta: P_6 T$
 $C B r_1 P_{23} \quad \text{lectiones selectae: } D P_3 P_{15} Y X e_3, w, \alpha_2 (= F_2 F M c_1)$

20 possidet γ_1 4, 3 aut ... intrat *om.* $\alpha_2 H_1$ (*ac.*) C (*ac.*) 7 vitae aeternae *tr.*
lo ma 8 per ... intrat *post* intrat (9) *tr.* U 11 contra $\pi \varepsilon \zeta B r_1$ 12 ignem
 β | crucem βY 14 illas (*sc.* valvas cupiditatis et timoris) $\alpha A N \zeta$; illos A^2
 H_1 ; eas $\beta C A n_4 Y ma$; illam $U \gamma_1 X$; eam $P_{23} B r_1$ | me inquit *tr.* $\gamma_1 X ma$
15 et ego confitebor eum ζ | et ego illum *tr.* $\delta Y P_3$ | est in caelis *tr.* $\gamma_1 B r_1 X$
ma 18 origine $C Y ma$ 20 quam] quando δ | clauserant $C_1^2 P_{23}$

demque loco dominus monet hoc, ut et diabolo claudatur, et sibi aperiatur. *Nolite inquit timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere*: monuit ut timoris valva in faciem diabolo elideretur. Ergo nihil est timendum? Non ergo aperitur aditus timoris Christo, qui clausus est diabolo? Statim subiecit, tamquam dicens: ‘Exclusisti illum, aperi mihi’, *sed eum timete* inquit *qui habet potestatem et animam et corpus occidere in gehenna ignis*. Iam ergo si credidisti, et aperuisti Christo, claude contra diabolulum. Intus est Christus. Ibi habitat: effunde ante eum precem tuam, noli quaerere ut de longe te exaudiat. Non enim longe est sapientia dei, quae *pertendit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*. Ergo intus apud te, ante eum effunde precem tuam: ibi sunt aures eius. *Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montium, quoniam deus iudex est*. Si iudex est, qualem causam geras in corde tuo, vide: 25 30 35

(5.) EFFUNDAM ANTE EUM PRECEM MEAM, TRIBULATIONEM MEAM IN CONSPECTU EIUS ANNUNTIABO. Repetitio est et in superioribus duobus versibus et in his consequentibus. Sententiae duae sunt, sed utraque bis dicta. Una est illa VOCE MEA AD DOMINUM CLAMAVI, VOCE MEA AD DOMINUM DEPRECATUS SUM; altera est EFFUNDAM ANTE EUM PRECEM MEAM, TRIBULATIONEM MEAM IN CONSPECTU EIUS ANNUNTIABO. Quod est enim ANTE EUM, hoc est IN CONSPECTU EIUS, et quod est PRECEM 5

22sq. Matth. 10,28 26sq. Ibid. 31sq. Sap. 8,1 33sq. Ps. 74,7

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w$, α_2 (= $F_2 F Mc_1$)
 5, 1 tribulationem] *inc.* K 7 annuntiabo] *des.* K

21 hoc] et *praem.* βP_{15} 23 valvam β 27 gehennam UN 29 habitat $\pi \varepsilon$
 30 longe¹] longinquo $\varepsilon \zeta P_{23}$ 32 intus] est *add.* γ_1 34 montium $A U \varepsilon \zeta P_{23}$
 ma ; montibus *cett.* | si] *autem add.* $C^2 So_1 ma$ 5, 1 meam] tuam $C \zeta Y$
 2 pronuntiabo $\beta C Y P_{15}$ 6 effundo $K So_1$ 7 pronuntiabo $\beta C Y P_{15}$
 enim est *tr. lo ma*

- cc 2049 MEAM EFFUNDAM, hoc est TRIBULATIONEM MEAM ANNUNTI-
 10 ABO. Quando hoc facis? In persecutione positus loquitur: DUM v. 4
 mi 1836 DEFICIT A ME SPIRITUS MEUS. Quare deficit spiritus tuus, o mar-
 tyr in tribulatione posite? ‘Ut non mihi arrogem vires meas, ut
 sciam quod alius in me operatur ipsam virtutem’. *Cum autem tra-*
dent vos iudicibus – sic monuit dominus quos martyres facere
 15 volebat –, *nolite cogitare quid loquamini: non enim vos estis qui*
loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Ergo defi-
 ciat spiritus tuus, loquatur spiritus dei. Merito eos pauperes spi-
 ritu facere volebat: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est reg-*
num caelorum. Beati ergo pauperes spiritu suo, divites spiritu dei.
 20 Omnis enim homo qui spiritum suum sequitur, superbus est.
 Subde spiritum tuum, et capiat spiritum dei. Ibat in culmen, resi-
 dat in vallem. Si ierit in culmen, denatat ab illo aqua, si in vallem
 resederit, implebitur ea, et fit ille venter de quo dictum est: *Flu-*
mina aquae vivae fluent de ventre eius. Ergo DUM DEFICIT A ME
 25 SPIRITUS MEUS, in conspectu tuo annuntiavi tribulationem
 meam, humilis factus, confitens tibi deficiente spiritu meo, cum
 sum plenus spiritu tuo.

(6.) Et audierunt forte homines quia defecit in me spiritus
 meus, et desperaverunt de me et dixerunt: ‘Cepimus eum, op-
 pressimus eum’. ET TU COGNOVISTI SEMITAS MEAS. Illi me de-

5, 13–16 Matth. 10,19–20 18sq. Matth. 5,3 23 Ioh. 7,38

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C B r_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M c_1$)
 10 quando] *inc. K* 13 virtutem] *des. K* 15 non] *inc. K* 18 volebat] *des. K*
 19 spiritu] *inc. K* | dei] *des. K* 6, 3 et] *inc. K*

11 deficit¹] defecit $\pi \beta C K Y$ | deficit²] defecit $\pi \beta C K Y$ 13 vos tradent *tr.*
lo ma 18 facere volebat spiritu *tr. X ma* 21 subdat spiritum suum ζma
 et] ut $C_1 B r_1 P_{23} P_3$ | resideat $\beta C_1 P_3$ 22 vallem¹] valle $P_3 ma$ | ierit] eat α_2 ;
 erat $\pi C N P_{23}$; erit $C_1 D$ | vallem²] valle $\pi \varepsilon \zeta$ 23 implebitur] replebitur
 α | scriptum $\delta \gamma_1 X$ 24 defecit $P_4 C C_1$ 25 annuntiavi $C C_1 \zeta P_{23} ma$; -vit
 $V_2 C^2$; -bit δ ; -bo $\beta Y P_{15}$ 27 plenus fuero α

5
 10
 15
 cc 2050
 20

ictum putabant, tu me stantem cernebas. Illi qui persequerentur
 et comprehenderant, implicatos putabant pedes meos, sed illis
 obligati sunt pedes, et ceciderunt, *nos autem surreximus, et erecti
 sumus. Oculi enim mei semper ad dominum, quoniam ipse evellet de
 laqueo pedes meos. Perseveravi ambulando: Qui enim perseveraverit
 usque in finem, hic salvus erit.* Illi me oppressum putabant, sed ego
 ambulabam. Ubi ambulabam? In semitis quas illi non videbant,
 qui me captum putabant, in semitis iustitiae tuae, in semitis prae-
 ceptorum tuorum. TU enim COGNOVISTI SEMITAS MEAS; persecu-
 tor non eas cognovit. Nam non in eis mihi invideret, sed in eis
 mecum ambularet. Quae sunt istae semitae, nisi viae illae de qui-
 bus alio loco dicitur: *Novit dominus vias iustorum, et via impio-
 rum peribit?* Non dixit: ‘Viam impiorum non novit’, *novit iusto-
 rum, impiorum autem peribit.* Quod enim non novit, perit. Mul-
 tis locis scripturae invenimus quia dei agnoscere servare est, dei
 agnoscere custodire est, non agnoscere damnare est. Unde enim
 qui novit omnia, dicturus est in fine: *Non novi vos.* Non inde
 gaudeant et dicant: ‘Non punimur, quia non nos novit iudex’.
 Iam puniti sunt, si eos non novit iudex. Quae ergo dictae sunt
 viae quas novit dominus, ipsae hic dictae sunt semitae, quod ait:
 TU COGNOVISTI SEMITAS MEAS. Omnis enim semita via est. Non

6, 6 obligati ... ceciderunt] cf. Ps. 19,9 6sq. Ps. 19,9 7sq. Ps. 24,15
 8sq. Matth. 10,22 15sq. Ps. 1,6 20 Matth. 7,23

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C Br_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 6 ceciderunt] des. K

6, 9 oppressum me tr. lo ma 12 persecutor] persequitur δ 15 vias domi-
 nus tr. δ | vias] viam $\varepsilon C C_1 \zeta Br_1 P_{23} ma$ | via] viam δ 16 non dixit] quod
 praem. εC (uv.) | non² om. P_6 ; del. $T X$ 17 enim] autem βC | peribit $\delta \gamma_1$
 X 18 agnoscere] cognoscere $\gamma_1 X$ 21 puniemur $Mc_1 ma$ | novit nos tr. α_2
 ma 22 iam ... iudex om. α_2 23 novit] non praem. βC | quod] quo $\gamma_1 X lo$;
 cum ma

- 25 omnis via semita est. Quare ergo viae illae semitae dictae sunt,
nisi quia angustae sunt? Via lata impiorum, via angusta iustorum.
mi 1837 (7.) Quae via ipsae et viae, quemadmodum quae ecclesia ip-
sae ecclesiae, et quod caelum ipsi caeli. Pluraliter dicuntur, et sin-
gulariter dicuntur. Propter unitatem una ecclesia: *Una est colum-
ba mea, una est matri suae*. Propter congregationes fraternas per
5 loca multae sunt ecclesiae: *Ecclesiae inquit Iudaeae quae in Christo
gaudebant quod ille qui nos persequebatur, nunc evangelizat fidem,
quam aliquando vastabat, et in me glorificabant deum*. Ecclesias sic
dixit, et unam ecclesiam sic dicit: *Sine offensione estote Iudaeis et
Graecis et ecclesiae dei*. Sic ergo et viae et via, et semitae et semita.
10 Quare semitae, quare semita? Quomodo quare ecclesiae et eccle-
sia rationem reddidimus, debemus et hinc reddere rationem. Semi-
tae dictae sunt dei, quia multa praecepta sunt, et quia eadem mul-
ta praecepta ad unum rediguntur, quia *plenitudo legis caritas*,
propterea viae istae in multis praeceptis ad unam colliguntur, et
15 una dicitur, quia via nostra caritas est. Videamus si caritas via est.
Audi apostolum: *Et adhuc supereminentiorem viam vobis demon-
stro*. Quam dicis, o apostole, *supereminentiorem viam*? Quam di-

26 via¹ ... angusta] cf. Matth. 7,13 – 14 7, 3sq. Cant. 6,8 5–7 Gal.
1,22 – 24 8sq. 1 Cor. 10,32 13 Rom. 13,10 16sq. 1 Cor. 12,31

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 $C B r_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F M c_1)$

25 illae om. $C_1 X$ | dictae sunt semitae tr. δ | sunt dictae tr. $S o_1 ma$
7, 2 ecclesiae] et praem. $P_{23} Y$ | ipsi] ipsae $\delta \varepsilon$ 3 unitatem] ecclesiae add. π
 C (ac. uv.) $\varepsilon \zeta ma$ | una] est add. βP_3 | una ecclesia om. C ; una et ecclesia C^2
5 ecclesiae¹ om. $\pi \varepsilon C$ | iudaeae inquit tr. ζ | quae] erant add. $H_1^2 P_6$; sunt T
7 sic om. βC 8 dicit] dixit $H_1 P_6$ | estote] esto $\pi \varepsilon C$ 9 et¹ om. $C A n_4$ | et
via et viae tr. β 10 quare²] et praem. $X ma$ 11 reddidimus rationem tr. ζ
reddimus $\pi \varepsilon$ 12 multa praecepta¹] praecepta multa tr. $\varepsilon P_{23} P_6$ | multa
praecepta²] praecepta multa tr. δ 15 *audiamus $\lambda \varepsilon \zeta C^2 P_{23} Y S o_1 ma$
16 vobis om. δ 17 viam] vobis demonstro add. $\varepsilon \zeta$

co audi: *Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum ut aeramentum sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et sciero omnia sacramenta, et omnem scientiam, et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil sum. Et si distribuero omnia mea pauperibus, et tradidero corpus meum ut ardeam, caritatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Ergo caritatem dixit supereminentiorem viam.* Magna ista via, fratres, magnum miraculum habet. Haec via certe, quia supereminetior est, excellentior est. Hoc enim supereminet, quod excelsum est. Nihil excelsius via caritatis, et non in illa ambulant nisi humiles. Has ergo semitas dicit praecepta caritatis. TU inquit COGNOVISTI SEMITAS MEAS: tu nosti quia quod pro te patior, amore patior. Tu nosti quia caritas in me omnia tolerat. Tu nosti quia, et si trado corpus meum ut ardeam, habeo illam, sine qua illud non prodest homini.

(8.) Quis autem novit vias istas hominis, fratres mei, nisi vere ille cui dictum est: TU COGNOVISTI SEMITAS MEAS? Omnia enim facta humana ante oculos hominum incertum est quo corde fiant. Et quam multi impii metientes semetipsos ex semetipsis dicunt de nobis quod ista in ecclesia quaerimus, honores, laudes, utilitates temporales! Quam multi dicunt propterea me loqui vobis, ut acclametis et laudetis me, et hunc me habere finem et

18–24 1 Cor. 13,1–3 30sq. caritas ... tolerat] cf. 1 Cor. 13,7

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
K (exc.) C Br_1 P_{23} *lectiones selectae*: *D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2 (= F_2 F Mc_1)*
 7, 28 semitas] *inc. K* 31 tolerat] *des. K* 8, 1 quis] *inc. K* 2 meas] *des. K*

19 ut *om. λ ; velut H_7^2 lo ma 22 autem om. $\varepsilon \beta P_{23} Y$ 23 et] si *add. D ma*
 24 autem om. δ 25 magna] est *add. \beta C Y So_1* | via ista *tr. \beta C X* 26 hae
 U | supereminetior est] eminentiorem δ | excellentior est] excellentiorem
 δ ; et *praem. C^2 ma* 27 excelsius] excellentius est δ 28 illam $\pi \varepsilon$ 29 carita-
 tis] in me omnis *add. \varepsilon C* | tu¹] ergo *add. \delta* 31 tradidero $\beta C Y P_{15}$
 8, 2 tu] enim *add. \beta C* | facta omnia (om. enim) *tr. C Y*; facta enim omnia *tr.*
 P_5 6 me propterea *tr. So_1 X ma* 7 habere me *tr. \varepsilon \zeta P_{23}* | habeo δ

hanc intentionem, cum loquor! Et quomodo eis ostendo non ea
 intentione me loqui? Restat ut dicam: TU COGNOVISTI SEMITAS
 10 MEAS. Quomodo illi sciunt quod nec vos scitis? Quomodo illi
 sciunt quod vix ego scio? *Neque enim ego meipsum diiudico; qui*
 mi 1838 *enim diiudicat me, dominus est.* Nescio quid de se Petrus nesciens
 praesumpsit, et aliud videbat in viribus medicus eius. Ergo pie
 pureque clametur ad deum, quia vere clamatur: TU COGNOVISTI
 15 SEMITAS MEAS. Sed vis ut ducat te per ipsas semitas? Esto mitis,
 esto mansuetus, noli ferox, noli superbus, noli excussa et erecta
 cervice, *sicut equus et mulus, quibus non est intellectus.* Cum enim
 fueris mitis, cum fueris mansuetus, insidet dominus, et ducet te
 per vias suas. *Dirigit enim mites in iudicio, docebit mansuetos vias*
 20 *suas.* TU ergo COGNOVISTI SEMITAS MEAS.

(9.) IN VIA HAC QUA INGREDIEBAR, ABSCONDERUNT
 MIHI MUSCIPULA. Via qua ingrediebatur, Christus est: ibi illi abs-
 conderunt muscipula, qui persequuntur in Christo, propter
 nomen Christi. Ibi ergo ABSCONDERUNT MUSCIPULA. Quid in
 5 me zelant? Quid in me persequuntur? Quod Christianus sum. Si
 hoc persequuntur, quod Christianus sum, IN VIA QUAM INGREDI-

8, 11sq. 1 Cor. 4,3-4 17 Ps. 31,9 19sq. Ps. 24,9

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 9, 1 in] *inc. K*

8 quomodo] quando $Br_1 P_{23}$ | ostendam δ 11 ego² *om.* $\beta C Br_1 P_{15}$ 13 me-
 dicus in viribus *tr. ma* | viribus] eius *add. α* 14 deum] dominum $\beta C_1 \zeta Br_1$
 $P_{23} ma$ | clametur δ 16 noli¹] esse *add. $Br_1 P_{23} Y$* | noli^{2,3}] esse *add. $Br_1 P_{23}$*
 $Y P_3$ 17 cervice] esse *add. ζ* 18 fueris² *om.* $\beta C P_{15}$ 19 diriget $\beta \zeta P_{23} Y$
 docet β 9, 1 abscondere δ 2 muscipula $U \beta C Psalt. Ver.$; -*am cett. ma*
 via] viam $\gamma_1 K$; hac *add. $\pi \varepsilon C^2 Y$* ; haec ζma | quam $\gamma_1 K C$ | ingredietur βC ;
 ingrediebar ζ | ibi illi *om.* π 3 muscipula U ; -*am cett. ma* | Christo]
 christianos ζ 4 muscipula A (*uv.*) U ; -*am cett. ma*; mihi *add. $\varepsilon \zeta Br_1 P_{23} Y$*
 ma 5 sum] si hoc in me zelant *add. $P_6 P_3$* 6 via] hac *add. ζ* | quam] qua α_2
 $An_4 \zeta Br_1 P_{23} Y ma$

EBAR, ABSCONDERUNT MUSCIPULA MIHI. Quantum in ipsis est,
 IN VIA QUAM INGREDIEBAR, ABSCONDERUNT MUSCIPULA MIHI.
 Quantum ad eorum cupiditatem pertinet, quantum ad eorum
 conatum, quantum ad eorum votum, in ipsa via me voluerunt
 habere muscipulam qua caperer. Sed *novit dominus vias iustorum*,
 ET TU COGNOVISTI SEMITAS MEAS. Hoc quidem illi voluerunt,
 sed tu non eos permittis in te ponere scandalum, quia tu es via
 mea. Nam et haeretici in nomine Christi nobis volunt abscon- cc 2052
 dere scandalum, et ipsi falluntur. Quod se in via putant ponere, 15
 extra viam ponunt, quia et ipsi extra viam sunt: muscipula pone-
 re non possunt ubi non sunt. Sed dictum est hoc secundum cupi-
 ditatem ipsorum, secundum votum et opinionem ipsorum. Nam
 expresse alibi dictum est: *Iuxta semitas scandala posuerunt mihi*.
 Hoc quod dictum est *in via*, secundum eorum cupiditatem et 20
 votum dictum est; illud quod dictum est ‘iuxta viam’, id est *iuxta*
semitas, secundum veritatem dictum est. Revera enim non
 ponunt in semita, non ponunt in ipsa via, quia Christus est via:
 sane iuxta semitas ponunt. Non eos Christus sinit ponere in via,
 ne non sit qua eamus, sinit tamen eos ponere iuxta viam, ut de 25

9, 11 Ps. 1,6 13 tu¹ ... via] cf. Ioh. 14,6 19 Ps. 139,6 23 Christus ... via]
 Ioh. 14,6

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega$, α_2 (= $F_2 F Mc_1$)
 8 absconderunt] *des. K* 13 sed] *inc. K* 14 mea] *des. K*

7 muscipula $A H_1$ (uv) $U C P_5$; -am *cett. ma* | mihi muscipulam $\alpha_2 C_1 \zeta Br_1$
 $P_3 X ma$ 8 qua $\alpha_2 An_4 \zeta Br_1 P_{23} Y ma$ | *post ingrediebar rep.* quantum in
 ipsis est C | absconderunt] ipsi *praem.* $\gamma_1 \zeta ma$ | muscipula $\delta U C P_5$; -am
cett. ma 9 quantum¹ ... pertinet *om.* βC 11 muscipula A (uv) $U N$
 dominus novit *tr.* $\beta C Y$ | viam $C_1 T ma$ 13 tu¹ *om.* $\delta \varepsilon P_{23} T$ | eos non *tr.*
 $\beta C Y ma$ 15 via] *hac praem.* $\varepsilon \zeta$ 16 muscipula δU ; muscipulam *cett. ma*
 17 ubi] ipsi *add.* $H_1^2 Mc_1 ma$ | sunt] possunt δC (ac) 18 ipsorum¹] eorum
lo ma 19 semitam $\lambda \varepsilon \zeta P_{23} Y$ | scandalum $\delta \varepsilon \zeta P_{23} Y$ 20 cupiditatem eo-
 rum *tr.* $X T ma$ 22 semitam $\lambda \varepsilon \zeta P_{23}$ 23 qua $C So_1$ (ac) | via est *tr.* δ
 25 sit] sinit $\delta \varepsilon$

via non declinemus. In via se putat ponere scandalum paganus, quando mihi dicit: ‘Colis deum crucifixum’. Reprehendit crucem Christi, quam non intellegit. In Christo se putat ponere quod iuxta viam ponit. Non egrediar a Christo, et non incido in muscipula. Insultet ille crucifixo Christo, videam ego in frontibus regum crucem Christi. Quod irridet, ibi salvor. Nihil est superbius aegroti qui deridet medicamentum suum. Si non derideret, acciperet et ipse, et sanaretur. Crux illa signum est humilitatis; ille autem superbia nimia non agnoscit unde sanetur tumor animae
 30 ipsius. Si autem ego agnosco, in via ambulo. Usque adeo de cruce non erubesco, ut non in occulto loco habeam crucem Christi, sed in fronte portem. Multa sacramenta aliter atque aliter accipimus: quaedam, sicut nostis, ore accipimus, quaedam per totum corpus accipimus. Quia vero in fronte erubescitur, ille qui dixit: *Qui me*
 40 *erubuerit coram hominibus, erubescam illum coram patre meo, qui in caelis est*, ipsam ignominiam quodam modo, quam pagani derident, in loco pudoris nostri constituit. Audis hominem insultare impudenti, et dicere: ‘Frontem non habet’. Quid est ‘Frontem non habet’? Impudens est. Non habeam nudam frontem; tegat
 45 illam crux domini mei. Ergo IN VIA QUA INGREDIEBAR, ABSCONDERUNT MUSCIPULA MIHI. Quantum in ipsis est, iuxta viam posuerunt; ego autem tutus ero, si de via non recessero. *Ignoras quia in medio laqueorum ingredieris*, ait scriptura. Quid est *in medio*

39–41 Luc. 9,26 47sq. Eccli. 9,20

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 $C Br_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)

27 dicit mihi tr. δ | coles $V_2 \delta \varepsilon C$ 29 incidam a via ζma | muscipula UP_5 ;
 -am cett. *ma* 30 ego] ergo $V_2 \delta \varepsilon$ 31 superbus δC (*uv.*) 32 deridet] ridet
 α 34 cognoscit α 37 aliter atque *om.* π 38 accipimus βP_{15} | accipimus
 βP_{15} 39 illi $V_2 \delta$ 40 eum $X ma$ 45 illa $C_1 Br_1 P_{23}$; eam $X ma$ | viam αC
 P_5 | qua $U \zeta Y ma$; quam cett. 46 muscipula UC ; -am cett. *ma* | iuxta] nam
praem. $\alpha \zeta P_3 ma$; non *praem.* ε 47 discessero $\beta Y P_{15}$ 48 ingredieris π

laqueorum? In via Christi, et hinc laquei et hinc laquei, laquei a dextris, laquei a sinistris: laquei a dextris, prosperitas saeculi; 50
laquei a sinistris, adversitas saeculi; laquei a dextris, promissiones;
laquei a sinistris, terrores. Tu in medio laqueorum ingredi, a
via noli recedere: nec promissio te capit, nec terror elidit. IN VIA cc 2053
HAC QUA INGREDIEBAR, ABSCONDERUNT MUSCIPULA MIHI.

v. 5

(10.) CONSIDERABAM IN DEXTERAM ET VIDEBAM. In dexteram considerabat, et videbat; in sinistram qui considerat, excaecatur. Quid est in dexteram considerare? Ubi erunt illi quibus dicitur: *Venite, benedicti patris mei*. Erunt enim quidam in sinistra quibus dicitur: *Ite in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis eius*. Fremente ergo toto mundo et minante in persecutionibus, crebrescentibus undique insultationibus hominum atque terroribus, ille contemnens praesentia respiciebat in futura, attendebat in dexteram ubi futurus est: ibi esse meditabatur, illuc attendebat et videbat et ideo omnia ferebat. Illi autem qui persequiebantur, non videbant. Ideo cum diceret: CONSIDERABAM IN DEXTERAM, ET VIDEBAM, secutus ait: ET NON ERAT QUI COGNOSCERET ME. Cum enim toleras omnia, quis novit quid attendas, 10

10, 4 Matth. 25,34 5sq. Matth. 25,41

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega$, α_2 (= $F_2 F Mc_1$)
10, 1 considerabam] *inc. K* 6 eius] *des. K* 8 attendebat] *inc. K* 13 me]
des. K

49 et hinc laquei¹ *om. $\pi \varepsilon$* ; hinc α_2 | laquei³ *om. βC_1 (C deest)* | laquei³ ...
dextris *om. $H_1 P_4 P_{15}$* | laquei³ ... sinistris *om. $C P_5$* 52 a² ... noli] noli a via
tr. ζ 53 capiat *lo ma* | elidat *lo ma* 54 quam $D P_3 X$ | muscipula $U C P_5$;
-am *cett. ma* 10, 1 in¹] ad $F \beta C$ | in²] ad βC | dexteram²] dextera $U K C$
(*ac.*) 2 sinistra $U C$ 3 dextera $U \beta \gamma_1 K C$ | erant $N P_5 C$ 4 dicitur $U \varepsilon C$
 $\zeta Br_1 P_{23} Y So_1 X ma$ | mei] possidete regnum *add. $\alpha_2 ma$* | in sinistra quidam
tr. $\beta C Y$ 5 dicitur $U \varepsilon C \zeta Br_1 P_{23} Y So_1 X ma$ 8 respiciebat] repedabat α
 ε ; repedibat δ 9 in *om. $\beta K C C_1$* | dextera $U C_1$ 12 agnosceret $U K D$
13 enim *om. $\pi \varepsilon$*

utrum in dexteram oculum dirigas an in sinistram? In eo quod
 15 toleras, si laudem hominum quaeris, in sinistram attendisti; in eo
 quod toleras, si promissa dei quaeris, in dexteram attendisti. At-
 tendisti in dexteram, videbis; attendisti in sinistram, excaecaberis.
 Sed et cum vides in dexteram, non erit qui te agnoscat. Quis
 enim te consolatur, nisi dominus cui dicis: ET TU COGNOVISTI
 20 SEMITAS MEAS? NEC ERAT QUI COGNOSCERET ME.

(11.) PERIIT FUGA A ME: tamquam circumclusum se dicit.

PERIIT FUGA A ME: insultent persecutores, oppressus est, captus
 est, circumclusus est, victus est, periit fuga ab illo. Ab illo periit
 mi 1840 fuga, qui non fugit. Qui autem non fugit, patitur quidquid potest
 5 pro Christo, id est non fugit animo – nam corpore fugere licet,
 concessum est, permissum est, domino dicente: *Si te persecuti fue-
 rint in una civitate, fuge in aliam.* Qui ergo non fugit animo, peri-
 it ab illo fuga. Sed interest quare non fugiat: quia conclusus est,
 an quia fortis est? Et a capto enim periit fuga, et a forti periit
 10 fuga. Quae ergo fuga cavenda est? Quae fuga a nobis pereat? De
 qua dicit dominus in evangelio quia *pastor bonus animam suam
 ponit pro ovibus; mercenarius autem et qui non est pastor, cum viderit
 lupum venientem, fugit.* Cum viderit praedonem, quare fugit?
Quia non est ei cura de ovibus. Talis fuga ab isto perierat, sive ab
 cc 2054 ipsius captis persona accipiamus hanc vocem illius Christi domi-

11, 6sq. Matth. 10,23 11–13 Ioh. 10,11–12 14 Ioh. 10,13

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C B r_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 11, 1 periit] inc. K | dicit] des. K 3 ab²] inc. K 6 domino] des. K

14 in³] in eo tendisti *praem.* $\pi \varepsilon Y$; in eo attendisti α_2 15 laudes α_2 | atten-
 disti *om.* π 18 videris $U C$ | erat $\gamma_1 C$ 11, 1 perit β | tamquam] et *praem.*
 β 2 perit β | insultant $C_1 T$ 3 periit¹] perit β 6 promissum δ | te] vos α_2
 $\varepsilon \zeta P_{23} Y S o_1 C^2 ma$ 7 fuge] fugite $\alpha_2 \varepsilon C \zeta P_{23} Y S o_1$ | ergo] enim βC
 8 circumclusus $H_1^2 lo ma$ | est] quia captus est *add.* $H_1^2 R_4 ma$ 9 periit¹]
 perit $U \beta C_1$ | et² *om.* π | periit²] perit $U \beta C_1$ 11 dominus dicit *tr.* $D X$
 ma | in evangelio dominus *tr.* $F_2 \zeta$ 12 ovibus] suis *add.* $\beta C \zeta Y ma$

ni, qui pro omnibus mortuus est, sive a membris eius martyribus nostris, quia et ipsi pro fratribus passi sunt. Audi Iohannem dicentem: *Sicut enim ille animam suam pro nobis posuit, sic et nos debemus animam pro fratribus ponere.* Sed cum illi ponunt, Christus ponit, quia cum illi patiuntur persecutionem, ipse clamat: 20 *Quid me persequeris?* PERIIT FUGA A ME.

ET NON EST QUI EXQUIRAT ANIMAM MEAM. Ergo non est qui exquirat animam ipsius? Videt homines velle saevire in necem suam, velle effundere sanguinem eius: quomodo non est qui requirat animam eius? Et hoc duobus modis accipitur. Quo- 25 modo perire fugam accipitur duobus modis, quia et a capto et a forti perit fuga, sic duobus modis quaeritur anima hominis, aut a persecutoribus aut a dilectoribus. Ita ergo NON EST QUI REQUIRAT ANIMAM MEAM de illis dixit: ‘Certe persequuntur animam meam, et non quaerunt animam meam. Si autem requirunt ani- 30 mam meam, invenient haerentem tibi; et si norunt eam quaerere, <non> norunt et imitari’. Nam ut noveritis quaeri animam hominis et a persecutoribus, inde alibi dicitur: *Confundantur et reverentur qui quaerunt animam meam.*

v. 6 (12.) CLAMAVI AD TE, DOMINE. DIXI: TU ES SPES MEA. Quando tolerabam, quando tribulabar, DIXI: TU ES SPES MEA. SPES MEA hic, ideo tolero. PORTIO autem MEA non hic, sed IN

18sq. 1 Ioh. 3,16 21 Act. 9,14 33sq. Ps. 39,15

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
K (exc.) C Br_1 P_23 lectiones selectae: D P_3 P_15 Y X e_3 w, α_2 (= F_2 F Mc_1)
 21 periit] *inc. K* 22 meam] *des. K* 29 de] *inc. K* 31 tibi] *des. K*
 12, 1 clamavi] *inc. K*

19 animas $\alpha_2 ma$ | pro fratribus animas α (-am V_2) 20 persecutionem patiuntur *tr. U* 22 requirat πT 23 vide $\pi \varepsilon Br_1 P_23 Y$ 24 eius] ipsius ζma 26 duobus modis accipitur *tr. ζ* | quia *om. C_1 C (ac.)* | et¹ *om. π* 28 requirant $\beta K (C deest)$ 31 inhaerentem $\gamma_1 X ma$ | tibi] sibi $\delta Br_1^2 P_23 Y$ | si *om. π* | quaerere] requirere $\beta C P_15$ 32 non *addidi* 12, 3 portio] portio autem deus in terra viventium (*glossa praem. $\gamma_1 X$*)

TERRA VIVENTIUM. Dat deus IN TERRA VIVENTIUM, sed non
5 aliquid a se extra. Quid dabit amanti se, nisi se?

(13.) INTENDE AD ORATIONEM MEAM, QUONIAM HUMILI- v. 7
ATUS SUM NIMIS. Humiliatus a persecutoribus, humiliatus in
confessione. Humiliat se invisibiliter, humiliatur ab hostibus visi-
bilibiter. Erigitur ergo ab illo et invisibiliter et visibiliter. Invisibili-
5 ter erecti sunt iam martyres, visibiliter erigentur cum corrupti-
bile hoc induerit incorruptionem in resurrectione mortuorum,
cum et hoc ipsum in quod solum persecutores saevire potuerunt,
instauratur. *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem*
mi 1841 *non possunt occidere.* Et quid perit? Quod occidunt? Vel hoc eis
10 permittitur, ut quod occiderint pereat? Non periet. Audi ipsius
cc 2055 domini promissionem: *Amen dico vobis: capillus capitis vestri non*
periet. Quid ergo de ceteris membris sollicitus es, ubi damnum
capilli non erit?

(14.) ERUE ME A PERSEQUENTIBUS ME. A quibus putatis
quod oret ut eruatur? Ab hominibus qui persequantur? Ita
vero ipsi homines sunt hostes nostri? Habemus alios hostes invi-
sibiles, qui aliter persequuntur. Homo persequitur ut occidat cor-
5 pus; persequitur alius ut illaqueet animam. Et ideo per vasa sua –

13, 5 cf. 1 Cor. 15,53 8sq. Matth. 10,28 11sq. Luc. 21,28

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
4 viventium¹] *des. K* 13, 1 intende] *inc. K* 3 confessione] *des. K*
14, 1 erue] *inc. K* 5 animam] *des. K*

4 deus] portionem *add. lo ma* 5 a se extra] extra a se *tr. ε*; extra se ζY ; a se
extra se $U ma$ 13, 1 quia $P_6 ma$ 2 humiliatus¹] humiliatur ζ 3 humilia-
tus $\pi \varepsilon P_{23} Y X ma$ 4 erigitur $\beta \gamma_1 P_{15} X ma$ | et invisibiliter et visibiliter]
visibiliter et invisibiliter $X ma$ | invisibiliter² *om. π ε C Y* 5 eriguntur $\pi \varepsilon \beta$
 $\zeta P_{23} Y$ 7 quo $\varepsilon \beta C D$ 8 instaurabitur ζma | noli U | occidunt corpus *tr.*
 α 9 quod] quid $N P_6 ma$ 10 permittetur $\pi \varepsilon \zeta$ 14, 1 putas π 2 ut oret
quod *tr. δ* 4 quia *mi cc*

quia de illo dictum est: *Operatur in filiis diffidentiae* – per vasa sua (id est homines in quibus operatur) agit persecutionem corporis, ut intus fiat ruina cordis. Nam si cadente corpore stat anima, *muscipula comminuta est, et nos liberati sumus*. Ergo sunt et alii 10
hostes nostri, a quibus deprecari debemus deum ut eruat nos, ne seducant nos, vel fractos molestiis saecularibus vel inductos illecebris. Qui sunt isti hostes? Videamus si aperte ab aliquo servo dominico describuntur, ab aliquo milite perfecto qui cum illis congressus est. Audi apostolum dicentem: *Non est vobis colluctatio 15*
adversus carnem et sanguinem. Nolite quasi odia vestra convertere in homines, et eos vobis hostes existimare et eorum inimicitiis vos conteri putare; isti omnes quos timetis, caro et sanguis sunt: *Non est vobis colluctatio adversus carnem et sanguinem*. Sic voluit dicere, contemnens hominum mortalitatem. Et adversus 20
quos? *Adversus principes inquit et potestates et rectores huius mundi, tenebrarum harum*. Expaveras, cum audires: *rectores mundi*. Si rectores istius mundi, numquid praeter mundum iturus es, ubi illos non patiaris? Praeter mundum iturus es, ubi ab eis eruaris? Sic ergo accipe *mundi et tenebrarum harum* non rectores caeli et 25
terrae. Nam ista fabrica dei est. Caelum et terra mundus dicitur, et homines mali mundus. Quare et isti mundus? Quia diligunt mundum; et ideo tenebrae quia impii. Ideoque iam ex ipso numero credentibus multis, quid dicit apostolus? *Fuistis aliquando tene-*

14, 6 Eph. 2,2 9 Ps. 123,7 18 Eph. 6,12 20sq. Eph. 6,12 28sq. Eph. 5,8

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1)$ λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 $C B r_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F M c_1)$

7 homines] per *praem.* ζ 10 deum debemus *tr.* $\varepsilon \zeta P_{23} Y$ 12 aperte *post*
dominico *tr.* $S o_1 X ma$ | ab ... describuntur *om.* δ 13 domini $F_2 C$ | perfec-
te δ 14 nobis δ 17 omnes] homines $\varepsilon \zeta Y ma$ 18 colluctatio vobis *tr.* ζ
20 mundi istius $X ma$ 23 eruaris] servaris β 24 harum] rectores *add.* $X T^2$
ma 25 ipsa $X ma$

brae; nunc autem lux in domino. Antequam essetis ergo lux, cum
 30 tenebrae essetis, attendite quem rectorem habuistis. Quem recto-
 rem habent iniqui, nisi diabolum, quomodo pii et fideles recto-
 rem habent Christum? Ergo diabolum et angelos eius *rectores*
mundi appellavit, id est rectores dilectorum mundi, rectores pec-
 catorum, quod est *tenebrarum harum*: ipsos habemus inimicos, a
 35 quibus debemus deprecari dominum ut eruamur.

(15.) Audi mundum et mundum aperte uno loco in scrip-
 tura sancta, in evangelio: mundum quem fecit deus, mundum
 cc 2056 quem regit diabolum, id est dilectores mundi. Homines enim ipsos
 fecit deus, dilectores mundi non eos fecit. Mundum enim diligere
 5 peccatum est, peccatum autem non fecit deus. Audi ergo, ut dice-
 re coeperam, mundum et mundum. *In hoc mundo erat*, dictum
 est. De quo dictum est: *In hoc mundo erat*, nisi de sapientia dei,
 quod est Christus Iesus, de qua dictum est quod paulo ante com-
 mi 1842 memoravi: *Pertendit a fine usque ad finem fortiter, et disponit om-
 10 nia suaviter? Attingit enim ubique propter suam munditiam, et
 nihil inquinatum in illam incurrit. Ergo in hoc mundo erat, et
 mundus per eum factus est, et mundus eum non cognovit. Audisti
 duos mundos: Mundus per eum factus est, mundus eum non cogno-
 vit. Non mundus qui factus est per Iesum, regitur ab illis princi-
 15 pibus et potestatibus tenebrarum, sed mundus qui non cognovit*

15, 6 Ioh. 1,10 8 commemoravi] cf. 4,31sq. 9sq. Sap. 8,1 10sq. Sap.
 7,24–25 11sq. Ioh. 1,10 14 principibus ... tenebrarum] cf. Eph. 6,12

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 $C B r_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F M c_1$)

31 rectores $N Y$ 32 angelis $F_2 C$ 33 appellat A ; appellant H_1 34 iniquos
 V_2 (ac) δU 35 precari $\pi \varepsilon \zeta P_{23} Y$ 15, 1 in $om.$ βC 3 enim $om.$ δY
 ipsius βC 7 patientia δ 8 qua] quo $F_2 \beta C$ 12 eum¹] ipsum $Y ma$
 audistis $\delta \gamma_1 Y$ 13 eum¹] ipsum $C P_5$ | mundus] et *praem.* $\alpha \beta \gamma_1 \zeta P_{23} Y ma$
 14 regitur *post* tenebrarum (15) *tr.* $X ma$ 15 tenebrarum] *harum add.* ζ

Iesum, id est dilectores mundi, peccatores, iniqui, superbi, infideles. Unde mundus? Quia diligunt mundum, et diligendo inhabitant mundum, quomodo domus dicitur et fabrica et inhabitantes: bona domus plerumque bona fabrica, et bona domus, quia boni
 20 conversantur in ea; et ‘Cave domum istam, quia mala est!’ duobus modis dicitur: ‘Mala est domus haec, cave!’ forte propter ruinam, ne aliquid cadat et te premat; dicitur et sic alio modo quemadmodum: ‘Cave domum istam malam!’, ne incurras in laqueum venantium, ne pauper opprimaris a divite, ne fraudem aliquam patiaris. Quomodo ergo domus et domus, sic mundus et mundus. 25
 Quare autem iusti, cum sint et ipsi in mundo, non dicuntur mundus? Quia dicit apostolus: *In carne autem ambulantes, non secundum carnem militamus; conversatio enim nostra in caelis est.* Habitat hic iustus carne, sed corde cum deo est. Et ipse appellatur mundus, si sine causa audit: ‘Sursum cor’; si autem est causa quare 30
 audit, sursum habitat. *Mortui enim estis dicit, et vita vestra abscondita est cum Christo in deo.* Quorum autem vita hic est, id est quorum desiderium et amor hic haeret, hic conteritur, hic implicatur, bene dicuntur habitatores mundi, et bene dicuntur mundus, qui habitant mundum, sicut bene dicuntur domus, illi qui 35
 habitant domum. Mundus ergo et mundus: *Mundus per eum fac-*

27sq. 2 Cor. 10,3 28 Phil. 3,20 31sq. Col. 3,3 36sq. Ioh. 1,10

π : $\alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \lambda$: $\pi U \varepsilon$: $N A n_4 \beta$: $P_4 P_5 \gamma_1$: $C_1 S o_1 \zeta$: $P_6 T C B r_1 P_{23}$ lectiones selectae: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2 (= F_2 F M c_1)$

16 superbi] et *add. lo ma* 17 mundus] peccatores *add. Y ma* 19 bona domus¹ *om. Y; exp. Br₁²* 20 mala] quia *praem. α* 22 sic et *tr. αY* | quemadmodum *eras. C; exp. C₁ P₄; om. ma* 23 caveas ζ 26 autem] ergo βC iusti] et isti αma | cum iusti *tr. $\gamma_1 X$* 28 enim] autem β | hic habitat *tr. δ* 29 carne] in *praem. α* | appelletur $\alpha A U \varepsilon$; appellentur H_1 30 audiet α ; audet $\delta C (ac.)$ 31 audiet α_2 ; audet $V_2 \delta$ | habet πY | mortui] et *praem. $\pi \varepsilon \zeta Y$* 33 haeret] erat YN | conteretur $\pi \varepsilon C P_4$ | implicabitur βC 34 dicuntur¹] dicunt α | habitatores ... dicuntur *om. π* 35 qui¹] illi *praem. $\varepsilon C \zeta$* 36 mundus³ *om. π*

tus est, et mundus eum non cognovit. Ecce mundus factus per dominum, ecce mundus qui non cognovit dominum. Lauda tu fabricam, et ama fabricatorem, et noli amare habitare in fabrica, sed habita in fabricatore.

cc 2057 (16.) ERUE ME A PERSEQUENTIBUS ME, QUONIAM CORROBORATI SUNT SUPER ME. Quid dixit: CORROBORATI SUNT SUPER ME? Corpus Christi clamat, ecclesiae vox est, membra Christi clamant. Multum crevit numerus peccatorum: *quoniam abundavit iniquitas, refrigescit caritas multorum*. ERUE ME A PERSEQUENTIBUS ME, QUONIAM CORROBORATI SUNT SUPER ME.

(17.) EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, UT CONFITEATUR NOMINI TUO. Carcer iste a prioribus varie intellectus est. Et fortasse ipse est carcer qui scribitur et in titulo: SPELUNCA. Titulus enim psalmi huius ita se habet: INTELLECTUS IPSI DAVID, CUM ESSET IN SPELUNCA, ORATIO. Quae spelunca ipse carcer. Duo quaedam intellegenda proposuimus, sed unum cum intellexerimus, utrumque erit. Merita carcerem faciunt. Nam in uno quodam habitaculo alteri domus est, alteri carcer est. Illi qui custodiunt homines inclusos, etsi in domo sua custodiant – illi qui artius custodiuntur, in carcere sunt –, numquid et illi in carcere

16, 4sq. Matth. 24,12
(aliqui)

17, 2 a prioribus] cf. *infra* 12 (quibusdam) et 18,1

$\pi: \alpha (V_2 Mc_1) \delta (A H_1) \quad \lambda: \pi U \quad \varepsilon: N A n_4 \quad \beta: P_4 P_5 \quad \gamma_1: C_1 S o_1 \quad \zeta: P_6 T$
 $K (exc.) C B r_1 P_{23} \quad \textit{lectiones selectae: D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2 (= F_2 F M c_1)}$
16, 1 erue] *inc. K* 2 me] *des. K* 3 corpus] *inc. K* 4 peccatorum] *des. K*
5 erue] *inc. K*

37 non *om. \beta* 39 habitatorem β | fabricam $U \varepsilon \beta C T$ 40 habitare ε | fabricatorem $U \varepsilon \beta$ 16, 1 corroborati] confortati $\beta K C P_{15}$ 2 qui $\delta Y S o_1 X$; quis *lo ma* 4 habundabit δU 5 refrigescet δU 6 confortati $\beta C P_3 P_{15}$; confirmati K 17, 1 educ] erue C_1 3 fortasse] forte *lo ma* | et *om. \varepsilon \beta K C \zeta ma* 5 quae] in *add. \beta* | ipse] et *add. lo ma* 6 cum unum *tr. \delta* 9 inclusus δ | etsi *om. \pi* | custodiant] custodiunt $F_2 C B r_1$ 10 illi] qui custodiunt *add. \zeta P_3* | carcere²] esse *add. \alpha_2 ma*

dicendi sunt? Unum habitaculum est et illi et illi; alteri facit domum libertas, alteri carcerem servitus. Quibusdam ergo visum est quod spelunca et carcer mundus iste sit, et hoc orat ecclesia ut de carcere educatur, id est de hoc mundo, de *sub sole*, ubi *omnia vanitas*. Dicitur enim: *Omnia vanitas, et praesumptio spiritus in omni opere hominis, quod ipse laborat sub sole*. Ergo extra istum mundum in nescio qua requie pollicetur nobis deus quod futuri simus. Forte ideo de isto loco clamamus: EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM. Anima nostra per fidem et spem in Christo est, sicut paulo ante dixi: *Vita vestra abscondita est cum Christo in deo*, corpus autem nostrum in isto carcere, in isto mundo. Si diceret: ‘Educ de carcere corpus meum’, securi acciperemus carcerem mundum. Fortasse tamen propter aliqua quae nos tenent desideria terrena, contra quae luctamur et dimicamus, quia *video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae*, recte dicimus: ‘Educ, educ animam meam de hoc mundo’, id est de laboribus et pressuris huius saeculi. Non enim caro quam tu fecisti, sed corruptela carnis et pressurae et tentationes carcer mihi sunt.

12 quibusdam] cf. Hier. ps. 141,10 (cc 78 p. 309) spelunca autem intelligitur iste mundus 14–16 Eccle. 1,2–3 20 dixi] cf. 15,31sq. | Col. 3,3 24sq. Rom. 7,23

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T K$ (exc.) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$) 17, 14 mundo] des. K

11 alteri *om.* δ 12 carcer servatus $Br_1 P_{23}$ 16 mundum istum *tr.* $\varepsilon \zeta$ 17 in *om.* $\delta \zeta Y P_3$ | in nescio *om.* α | qua requie *U ras.*; quam requiem $V_2 T$; quare quia $C_1 C$; quare quae β | quo ζ 18 sumus $\alpha U \beta C Y$ | loco isto *tr.* $\varepsilon Br_1 P_{23} ma$ 24 videmus β 25 recte] et *praem.* $\varepsilon \beta C$ 26 educ² *U*; *om. cett. ma* | de mundo hoc animam meam *tr.* $F_2 P_3 Br_1$ | de pressuris et de laboribus *tr.* δ

(18.) Aliqui autem dixerunt carcerem istum et speluncam corpus hoc esse, ut hoc sit: EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM. Sed et iste intellectus vacillat aliquantum. Quid enim magnum, EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, educ de corpore animam
 5 meam? Latronum animae et sceleratorum nonne exeunt de corpore, et eunt in peiores poenas quam hic pertulerunt? Quid ergo
 cc 2058 magnum petitur: EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, cum sive sero sive cito necesse sit exire hinc? Forte iustus dicit: 'Iam moriar, educ de carcere isto corporis animam meam'? Si festinat
 10 nimis, non habet caritatem. Desiderare quidem hoc debet et concupiscere, sicut apostolus ait: *Concupiscentiam habens dissolvi et esse cum Christo: multo enim magis optimum*; sed ubi est caritas? Ergo sequitur: *Manere in carne necessarium propter vos*. De corpore ergo educat deus quando voluerit. Posset dici et corpus nostrum
 15 carcer, non quia carcer est quod deus fecit, sed quia poenale et mortale. Duo enim consideranda sunt in nostro corpore: figmentum dei et poena meriti. Tota ista forma, status, incessus, membra ordinata, sensuum dispositiones, videre, audire, olfacere, gustare, contingere, omnis haec compago et fabricae distinctio non
 20 potuit fieri nisi a deo, qui omnia operatus est, caelestia et terrestria, summa et ima, visibilia et invisibilia. Quid ergo ibi poenale

18, 1sq. aliqui ... dixerunt] cf. Hier. in Is. 11,38,4 (cc 73); in Ier. 5,62,3 (cc 74) 11-13 Phil. 1,23-24

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
K (exc.) *C Br_1 P_{23}* lectiones selectae: *D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2* (= $F_2 F Mc_1$)
 18, 14 posset] *inc. K* 16 mortale] *des. K* 21 quid] *inc. K*

18, 2 esse hoc *tr. F_2 \delta* | meam] educ de corpore animam meam *add. Br_1 P_{23} Y*
 3 et *om. U Br_1 Y* | intellectus] sensus βC 8 hinc exire *tr. X lo* | hinc *om. ma cc* | dixit εY 9 nimis festinat *tr. X ma* 11 ait ... 19, 8 urebatur *om. C*
 12 multos δ 13 de] si *praem. \pi \varepsilon* 14 educat ergo *tr. \varepsilon Y* | quando] deus
add. \pi | potest $K C_f^2$ 15 fecit deus *tr. lo ma* 18 dispositionis $H_1 \varepsilon Y$
 19 et *om. C Y P_3 So_1 X ma*

nostrum? Quod corruptibilis caro, quod fragilis, quod mortalis, quod indigens: hoc non erit in praemio. Non enim corpus non erit, cum corpus resurgat. Sed quid ibi non erit? Corruptio: corruptibile enim hoc induet incorruptionem. Ergo si carcer tibi est, 25 non corpus est carcer tuus, sed corruptio corporis tui. Corpus enim tuum fecit deus bonum, quia bonus est; corruptionem intulit iustus, quia iudex est: illud habes de beneficio, illud habes de mi 1844 supplicio. Hoc ergo forte dixit: EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, educ de corruptione animam meam. Si sic intellegamus, 30 non est blasphemia, intellectus constat.

(19.) Ad extremum, fratres, sicut arbitror, hoc dixit: EDUC DE CARCERE, educ ab angustia. Gaudenti enim homini et carcer latus est, tristi et pratum angustum est. Ergo orat se educi ab angustia. Quamvis enim in spe latitudinem habeat, in re tamen praesenti angustatur. Attende angustias apostoli: *Non habui requiem spiritui meo*, dixit, *quia non inveni Titum fratrem meum*. Alio loco: *Quis infirmatur, et non ego infirmor? Quis scandalizatur, et non ego uror?* Qui ergo et infirmabatur et urebatur, nonne in poenis et carcere erat? Sed istae poenae ex caritate coronam parturi 5

24 corruptibile ... incorruptionem] cf. 1 Cor. 15,53 19, 2sq. gaudenti ... est²] cf. 2 Cor. 6,10 5sq. 2 Cor. 2,13 7sq. 2 Cor. 11,29

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 \omega, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 22 mortalis] *des. K* 25 ergo] *inc. K* 26 tui] *des. K* 19, 1 ad] *inc. K*
 5 angustatur] *des. K*

25 si $\beta K C_1 T$ (*deest C*); caro *add. cett. ma* | carcer ibi $K C_1 P_3$; corpus tibi $Br_1 P_{23}$; tibi carcer $X ma$ 29 ergo *om. π* 30 de *eras. U* | corruptionem U
 19, 2 carcere] animam meam *add. $\alpha_2 ma$* | ab] de $\beta P_{15} P_3$ 3 et tristi *tr. D ma* | angustum] et *praem. δ* | est² *om. πY* | orat ergo *tr. δ* 5 praesentia π
 angustatur praesenti *tr. ζ* 7 ego non *bis tr. $\pi An_4 \gamma_1 C \zeta X ma$* 8 quia U ;
 quis β | nonne] non enim δ ; ne C ; non εY 9 carcere] in *praem. C Y Br_1*

10 unt. Unde iturus dicit: *Superest mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex.*

Ad hoc valet EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, UT CONFITEATUR NOMINI TUO. Iam educta de corruptione, quid habet
 cc 2059 confiteri? Peccata ibi non sunt, sed laudes sunt. Duobus modis
 15 autem confessio intellegitur, et in peccatis nostris, et in laude dei. In peccatis nostris nota est confessio, et ita nota omni populo, ut quando auditum fuerit nomen confessionis in lectione, sive in laude dicatur, sive de peccatis dicatur, currant pugni ad pectus. Notum est ergo nomen confessionis de peccato. Confessionem in
 20 laude quaeramus. Ubi invenimus? Habes in scripturis: *Et haec dicetis in confessione: opera domini universa quoniam bona valde.* Ergo hic confessio laudis est. Alio loco ipse dominus dicit: *Confiteor tibi, pater, domine caeli et terrae.* Quid confitebatur? Numquid peccata? Christi ergo confiteri, erat laudare. Et audi laudem
 25 patris: *Qui abscondisti haec inquit a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.* Quia ergo post istas corruptionis angustias habitabimus in domo dei, tota vita nostra non erit nisi laus dei. Iam saepe vobis expositum est quia recedente necessitate omnia negotia necessitatis intercidunt, quia non erit quid ibi agamus;

10sq. 2 Tim. 4,8 20sq. Eccli. 39,20–21 22 Matth. 11,25 25sq. Ibid. 28 saepe ... expositum] cf. e. g. divers. quaest. 22, cc 44 A p. 26; serm. 37, cc 41,643; 179, mi 38,968 C; 211 A, Rev. Bén. 84, fr. 25, p. 261,11–13

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N A n_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 S o_1$ ζ : $P_6 T$
 K (exc.) C $Br_1 P_{23}$ lectiones selectae: D $P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 13 iam] inc. K 14 sunt²] des. K

10 iterum $\varepsilon C_1 C^2 P_6$ 14 autem modis tr. $\beta C C_1 P_{15} T ma$ 15 in¹] de βP_{15}
 16 omni] non praem. βP_{15} 17 auditum] autem $\beta C P_{15}$ | fuerint $\beta C P_{15}$
 nomen] non $P_4 P_{15}$ 18 sive ... dicatur om. $\beta C P_{15}$ 20 laudem βC 21 di-
 citis $\pi \varepsilon$ | quoniam om. $P_3 P_6$; exp. T 23 domine pater tr. $\alpha_2 \delta \zeta Br_1$ | quid]
 ergo add. δ 25 quia lo ma | inquit haec tr. $Br_1 P_{23}$ 26 corruptionis $C_1 U$
 $Br_1 P_{23} P_3 ma$; -es cett. 27 habimus $F_2 U$ 29 intercedunt $H_1 \varepsilon \beta C Br_1 P_{23}$
 P_3 ; interciduntur ζ | quia] quoniam X ma

non dico die et nocte, ubi nox non est, sed toto die, cum unus 30
 dies est, non erit quid ibi agamus, nisi laudemus quem diligimus,
 quia tunc et videbimus. Modo non visum desideramus, et lauda-
 mus; tunc visum, quod amamus, quomodo laudabimus? Sine fine
 erit laus, quia sine fine amor. Quia hoc ergo ibi agemus, ideo
 EDUC DE CARCERE ANIMAM MEAM, UT CONFITEATUR NOMINI 35
 TUO. *Beati enim qui habitant in domo tua: in saecula saeculorum*
laudabunt te. Modo impedit carcer, quia *corpus quod corrumpitur,*
aggravat animam. Non corpus aggravat animam – nam et tunc
 habebimus corpus –, sed corpus quod corrumpitur. Ergo carce-
 rem facit non corpus, sed corruptio. EDUC DE CARCERE ANIMAM mi 1845
 MEAM, UT CONFITEATUR NOMINI TUO.

Iam vox quae sequitur, ex capite sonat domini nostri Iesu
 Christi. Est talis ipsa qualis hesternum ultima. Hesternum enim ulti-
 ma, si meministis, haec fuit: *Singularis ego sum, donec transeam.* Et
 hic quae est ultima? ME SUSTINEBUNT IUSTI, QUOADUSQUE 45
 RETRIBUAS MIHI.

36sq. Ps. 83,5 37sq. Sap. 9,15 43 cf. en. 140,25,11 44 Ps. 140,10

π : α ($V_2 Mc_1$) δ ($A H_1$) λ : πU ε : $N An_4$ β : $P_4 P_5$ γ_1 : $C_1 So_1$ ζ : $P_6 T$
 K (*exc.*) $C Br_1 P_{23}$ *lectiones selectae*: $D P_3 P_{15} Y X e_3 w, \alpha_2$ (= $F_2 F Mc_1$)
 42 iam] *inc.* K 43 Christi] *des.* K 45 me] *inc.* K 46 mihi] *des.* K

30 et] *ac* $C ma$ | est] erit βP_{15} | sed toto die *om.* βP_{15} | tota δP_3 31 quod
 $C_1 C^2$ 34 hoc ergo $\beta C P_{15}$; ergo hoc *tr. cett. ma* | agimus $\pi \beta P_{15}$ 36 enim
om. $C Y$ | inhabitant $U P_{23}$ 38 non] nunc $P_3 C^2$ | non ... animam *om.* Br_1
 $Y So_1 X P_6$ | aggravat animam²] gravatur ab anima δ 39 sed] non *add.* U
 corrumpitur] non *praem.* $\pi \zeta Br_1 D$ 43 est] et *praem.* $\alpha_2 ma$ | hesternum¹]
 externa U 45 hic] haec εC (*ac.*) ζ